

Hva skjer med pengene i Larvik?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Larviks økonomi fant. Og Larvik har en interessant tvist: en kommune som roses som en av landets best drevne, men som egentlig holdes flytende av et kraftpenge-fond.

«Best av ti»

to nasjonale kåringer gir Larvik toppskår: nr. 32 i Kommunebarometeret, blant de 10 mest effektive. Kommunen får mye kvalitet ut av lite penger

+90 mill.

men overskuddet i 2025 kom i hovedsak fra et kraftpenge-fond — ikke fra selve driften. Tre gode år på rad hviler på fondet

281 mill.

så mye skal kommunen likevel kutte fram mot 2029: nedlagt bibliotek, kuttet praktisk bistand, solgte bygg. En lavinntektskommune med høy gjeld

Tenk på kommunen som en husholdning: Larvik «tjener» mindre enn mange andre — det er en lavinntektskommune — og har tatt opp store lån. Familien er flink til å holde igjen på hverdagsutgiftene og blir rost for det. Men den har også **arvet et fond** fra et gammelt salg av kraftaksjer. Når børsen går bra, gir fondet store «engangspenger» som gjør at årsregnskapet ser flott ut — som i 2025. Familien selv sier at de ikke kan regne med disse pengene, fordi de svinger. Derfor strammer de inn likevel. Det er omtrent det som skjer i Larvik nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Larvik bruker mindre enn forventet på alt — uten ett eneste unntak

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Larviks faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	212 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet
Administrasjon («byråkratiet»)	70 mill. mindre	Selger bygg og samler kontorene — bevisst nøkternt
Grunnskole	57 mill. mindre	Drives nøkternt
Barnevern	35 mill. mindre	Under forventet — men ryddig drevet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	21 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	20 mill. mindre	Under forventet
Sosialhjelp m.m.	13 mill. mindre	Under forventet — men her er det reelle behov bak (les videre)

Det uvanlige: De fleste kommuner ligger over forventet på *noe*. Larvik gjør det ikke på **én eneste** tjeneste — alt drives billigere enn befolkningen tilsier. Det er nettopp dette to nasjonale kåringer roser kommunen for: den «får mye kvalitet ut av lite penger» og «styres bedre enn ni av ti kommuner». Spørsmålet er ikke om Larvik bruker for mye. Det er om den stramme driften har en pris — og hva som egentlig holder økonomien oppe.

Regnestykket viser altså en **gjennomført nøktern kommune**. Det er villet: Larvik er stolt av å være effektiv. Men en så stram drift kan også slite på folkene som jobber der, og på dem som mottar tjenestene. Og når regnskapet likevel går med solid overskudd, er det verdt å spørre hvor pengene kommer fra. Det handler om et fond — og det forklarer vi på side 4.

Hva koster det å drive så stramt?

Å være effektiv er bra. Men når en kommune driver helt på det laveste nivået, kan det tippe over fra «nøkternt» til «for tynt». I Larvik finnes det tydelige tegn på at det har skjedd, særlig i eldreomsorgen og hjemmetjenesten.

- **De ansatte er hardt presset.** En grundig gjennomgang i 2023 fant kritisk lav bemanning, mange som slutter, mye deltid — og at ansatte vegret seg for å melde fra om feil, av frykt for reaksjoner. Det er baksiden av å drive på sparebluss.
- **Sykefraværet er høyt og stiger.** Kommunens eget totale sykefravær var **11,31 %** i 2025 — opp fra året før. Når bemanningen allerede er stram, blir hvert sykefravær ekstra tungt å bære for dem som er igjen.
- **Staten har påvist et lovbrudd.** Se varselet under.

Et varsko fra staten: I 2024/25 førte Statsforvalteren tilsyn med hvordan Larvik følger opp eldre som får medisiner sine fra en elektronisk medisindispenser hjemme — og fant et **lovbrudd**. Kommunen hadde ikke sikret at hver enkelt pasient faktisk fikk medisiner sine forsvarlig: vurderinger ble bare gjort muntlig, ble ikke skrevet ned, og feil ble underrapportert. Dette er det klareste tegnet på at det aller laveste driftsnivået har en pris — for de mest sårbare eldre.

Til sammenligning er **barnevernet** et eksempel på at stram drift *kan* gjøres ryddig: det drives også billig, men et statlig tilsyn fant nesten ingenting å sette fingeren på. Problemet er altså ikke hele Larvik-modellen — det er konsentrert til eldreomsorgen, der gulvet for hva som er forsvarlig nå biter. Det betyr at videre kutt akkurat her ikke er gratis: noen må passe på at tjenesten holder seg trygg.

Kort sagt: Larvik blir med rette rost for å drive nøkternt. Men i eldreomsorgen har nøkternheten enkelte steder tippet over i for tynt — med slitne ansatte, høyt sykefravær og et ferskt lovbrudd. Det er ikke sløsing som er problemet her; det er det motsatte.

Rost og «rik» på papiret — men egentlig en lavinntektskommune

13,5 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — ser solid ut

~8,2 %

men den *frie* delen som kan
brukes på driften, er mindre.
Resten er bundet

91 %

kommunens lån tilsvarer nesten
en hel årsinntekt — høy gjeld for
en lavinntektskommune

Her er den ærlige historien. Larvik blir rost og leverer overskudd — men det skyldes ikke at selve driften går med pluss. Det skyldes et fond.

Kraftpenge-fondet som svinger med børsen

For mange år siden solgte Larvik sine eierandeler i kraftselskaper (Vestfold Kraft og det lokale elverket). Pengene ble lagt i et eget fond — **primæroppgavefondet (POF)**, i dag rundt 940 millioner kroner. Avkastningen fra dette fondet svinger sterkt med markedet, og er hovedgrunnen til at Larvik har gått med overskudd tre år på rad: +66 mill. (2023), +67 mill. (2024) og **+90 mill. (2025)**. Til sammenligning bidro selve tjenestedriften bare med rundt 31 millioner i 2025. Kommunens egen økonomisjef sier det rett ut: «Vi kan ikke budsjettere med denne avkastningen, fordi den svinger mye» — det er **engangspenger**, ikke noe man kan regne med hvert år.

Høy gjeld og målrettede kutt

Under det glansfulle overskuddet ligger en kommune med **lav inntekt og høy gjeld**. Det er den egentlige grunnen til at Larvik kutter — ikke dårlig styring. Kuttene er ikke en «ostehøvel» som tar litt overalt, men **målrettede valg** (laget med hjelp fra konsulentselskapet PwC): avvikle en helgeavtale, redusere praktisk bistand, legge ned Stavern bibliotek, vurdere svømmehaller og selge rundt 20 bygg kommunen «på ingen måte trenger». Til sammen skal dette spare rundt 281 millioner kroner fram mot 2029. Samtidig jobber kommunen målbevisst for å få ned gjelden — et eget mål har presset den fra 95 % helt ned mot 76 % av inntektene.

Det ærlige bildet: Larvik er verken «en velstående kommune uten problemer» eller «på randen av krise». Det er en lavinntektskommune med høy gjeld som drives flinkt og nøkternt, og som holdes flytende av et kraftpenge-fond hvis svingende avkastning gir glansfulle overskuddsår. Faren er å tro at de gode årene betyr at man kan slappe av — kommunens egen ledelse advarer mot nettopp det.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Larvik et solid overskudd (**pluss** 4,7 %) — men mesteparten kom fra kraftfondet, ikke fra selve driften.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Larvik: 13,5 % på papiret. Men en del er bundet, så den *frie* delen kommunen faktisk kan bruke er rundt 8,2 % (418 millioner kroner).

Primæroppgavefondet (POF) / kraftfondet

Et eget fond Larvik opprettet av pengene fra salget av sine kraftaksjer. I dag rundt 940 millioner kroner. Pengene er plassert i markedet, så avkastningen — og dermed kommunens regnskap — svinger med børsen. Det er denne arven som gir de gode overskuddsårene, men som kommunen selv sier at man ikke kan budsjettere med.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Larvik rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Larvik driver *alt* under forventet behov.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Larviks gjeld tilsvarer rundt 91 % av en hel årsinntekt — høy gjeld for en kommune med lav inntekt, og en viktig grunn til at kommunen strammer inn.

Kuttprogram / PwC-tiltakene

En plan for å spare rundt 281 millioner kroner fram mot 2029. Den er laget som målrettede, konkrete tiltak (med hjelp fra konsulentselskapet PwC) — ikke som en flat «ostehøvel» som tar like mye overalt.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Larviks egne årsrapporter og budsjetter, statlige tilsyn og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Men når drift av eldreomsorgen presses helt ned, kan det ha en pris i form av slitne ansatte og svikt i kvaliteten. Poenget er at de gode overskuddsårene hviler på et fond som svinger, og at valgene bør tas med åpne øyne.